

سهراب به روایت سهراب

علی قوی تن کارگردان ایرانی که چهره‌های نزدیک به سهراب سپهری دارد، در سال ۱۳۹۷ بعد از سال‌ها تحقیق و پژوهش راجع به این شاعر و نقاش نامی ایران، فیلمی با عنوان «رویای سهراب» ساخت. این کارگردان، همچنین نوبسندگی و تهیه‌کنندگی این فیلم را (با مشارکت بنیاد سینمایی فارابی) بر عهده دارد. در فیلم «رویای سهراب» که نمایش عمومی آن از اواخر مرداد آغاز شد، بازیگرانی چون مهدی سلطانی، لاله اسکندری، مینا جعفرزاده و ترلان پروانه به ایفای نقش پرداخته‌اند و علی قوی تن در این فیلم ایفاگر نقش سهراب سپهری است. این کارگردان امید دارد که با حمایت مردم از این فیلم، مسیر ساخت این دست‌نویس‌ها برای دیگر همکارانش هموارتر شود...

روزنامه صبا با علی قوی تن کارگردان و مینا جعفرزاده بازیگر فیلم سینمایی «رویای سهراب» گفت‌وگو کرده است که در ادامه می‌خوانید.

سید مهدی فخرنهی
گفت‌وگو

علی قوی تن:

سایه سهراب روی سر من بود

علی قوی تن نویسنده، کارگردان و تهیه‌کننده سینماست که از سال ۱۳۷۰ با فیلم «عشق من شهر من» وارد سینمای حرفه‌ای ایران شد و پس از ساخت چند فیلم غالباً حادثه‌ای، به تدریج، به سمت جنس و رنگ سینمای شخصی خود حرکت کرد. او سال ۱۳۸۸ با فیلم‌هایی چون «پرواز با یادک‌ها» و «فتاب مهتاب زمین» با محوریت کودک و نوجوان، دو سال متوالی در بخش بین‌الملل و سودای سیم‌رغ سی‌امین و سی‌و یکمین جشنواره فیلم فجر حضور داشت و سیم‌رغ باورین بهترین فیلمنامه بخش بین‌الملل و سیم‌رغ باورین بهترین فیلم فجر را از آن خود کرد. آثاری چون «سجفک‌های بر که سبز»، «بازگشت»، «آسمان آبی مادرم» و «پل سفید» نیز در کارنامه او به چشم می‌خورد. او در گفت‌وگو با صبا از فیلم «رویای سهراب» می‌گوید.

تحقیقات راجع به سهراب سپهری که یکی از مهم‌ترین شاعران معاصر ملت و شعرهایش به زبان‌های بسیاری از جمله انگلیسی، فرانسوی، اسپانیایی و ایتالیایی ترجمه شده است، چگونه شکل گرفت و چه روندی برای به تصویر کشیدن درست‌ترین از زیست این شاعر بر آوزه داشتید؟

تحقیقات چندسال قبل از آغاز تولید فیلم صورت گرفته بود که هم به صورت میدانی بود و هم مرور مستندات مکتوب این شاعر را شامل می‌شد. مادر تحقیقات میدانی با افرادی مختلفی که هم‌نسل سهراب یا حتی بیست‌یاسی سال کوچک‌تر بودند ارتباط گرفتیم و برای تکمیل تحقیقاتمان از این ارتباط‌ها استفاده کردیم.

در این فیلم از چه زاویه‌ای به شخصیت سهراب نگاه کرده‌اید؟ چون علاوه بر شاعر بودن سهراب، به نقاش بودنش هم در فیلم اشاره دار بد...

بله، سهراب دووجه دارد: هم شاعر است و هم نقاش، مانمی توانیم بگوییم که سهراب شاعر بود و به فعالیتش در عرصه نقاشی نپرداریم یا بالعکس، نقاشی و شعر در شخصیت سهراب، هم وزن بود.

از جالش‌های ایفای نقش سهراب بگوید، کارگردانی و بازیگری هم‌زمان برای شما سخت نبود؟

سخت بود. البته سال‌ها با پیشنهاد ساخت فیلمی درباره سهراب روبه‌رو بودم و افراد مختلفی این پیشنهاد را به من دادند. من خیلی دوست داشتم که یک کارگردان می‌آمد و پا جلومی گذاشت یا یک تهیه‌کننده می‌آمد و می‌گفت که توقف بیابازی کن! ولی این اتفاق نیفتاد. حتی من منتظر بودم جلال فاطمی که خواهرزاده سهراب است، فیلمی درباره او بسازد و من را برای بازی کردن دعوت کند، ولی لک‌کلتش پیش نیامد. در نهایت هم کسی پیدا نشد که سرمایه‌گذاری، تهیه‌کنندگی یا کارگردانی هم‌چنین فیلمی را بپذیرد، چون معمولاً فیلمسازانی که قصد چنین کاری هم دارند، از اینکه فیلمشان در گیشه توسط مردم حمایت نشوند، می‌ترسند به همین دلیل، سراغ ساخت فیلم‌هایی می‌روند که بازگشت پول را تضمین کند. من برای ساخت «رویای سهراب» تنها ماندم و دست آخر هم فکر کردم که سایه سهراب روی سر من افتاده و باید این فیلم را خودم بسازم.

شما اشاره کردید که به شما گفته می‌شد که فیلم سهراب را بساز. بیشتر چه کسانی این پیشنهاد را به شما می‌دادند؟

کارگردان‌ها، تهیه‌کننده‌ها و بازیگرهای مختلفی وقتی من را می‌دیدند، می‌گفتند تو که به شدت شبیه سهراب هستی و خونت هم که به فیلمسازی و نقاشی تسلط داری، چرا یک فیلم در مورد سهراب نمی‌سازی؟ مردم هم هر وقت من را می‌دیدند از شباهت‌ها به سهراب سپهری می‌گفتند تمام این‌ها لایحه‌های شد که من را به سمت ساخت فیلم و بازی در این نقش یکشاند.

جذب سرمایه برای تولید این فیلم چه پروسه‌ای داشت؟

من به همراه یکی از دوستان روی این فیلم سرمایه‌گذاری کردیم و در واقع به طور کامل این یک پروژه شخصی بود. زمانی که فیلم برداری تمام شد، ما در صداگذاری و کارهای استودیویی پست‌پروداکشن، دچار کسری بودجه شدیم. دلیل این موضوع هم این بود که ناگهان قیمت ارز بالا رفت و برآورده‌ها به نفع ما نماند. همان زمان بود که بنیاد سینمایی فارابی که مشوق ما بود، وارد عمل شد و همان مقداری که دچار مشکل شده بودیم، به ما کمک کرد تا پروژه به پایان برسد.

اشاره کردید که بنیاد سینمایی فارابی مشوق شما بود. چرا از ابتدا حمایت بنیاد از «رویای سهراب» شکل نگرفت؟

بله، فارابی موافق تولید فیلم بود اما در ابتدا نیازی به این حمایت نبود... ما اصلاً درخواستی به هیچ‌جا ارائه ندادیم، چون می‌دانستیم اگر ما وارد بخش‌های دولتی و تشکیلات اداری شویم، شاید دچار مشکل شویم یا در مواجهه با برخی شکل‌ها، ناچار شویم تا سلیقه آن‌ها را اعمال کنیم، ما تولید فیلم را شروع کرده بودیم و در ادامه، به همان علت که بر شمرده‌ها دچار مشکل شدیم و فارابی به یاری ما آمد. علیرضا تلیش (مدیرعامل وقت) و حبیب‌ایلی‌بیگی (قائم‌مقام معاون فرهنگی بنیاد) فیلم را دیدند و زمانی که مطمئن شدند فیلم در مورد این شاعر بر آوزه درست ساخته شده، به ما برای به سرانجام رساندن فیلم کمک کردند.

چرا فیلم «رویای سهراب» را به جشنواره ملی فجر نرستادید؟

ما در سال ۱۳۹۸ وقتی درگیر همان مسائل استودیویی بودیم، یک نسخه ناقص از فیلم را به فجر فرستادیم اما فرصتی برای تکمیل فیلم پیش نیامد. البته هدف من این بود که شاید آنجا «رویای سهراب» را ببینند و به ما کمک کنند تا فیلم را تکمیل کنیم. در ادامه فیلم را به کشورهای خارجی دادیم و در جشنواره‌های مختلفی پذیرفته شد. از سال ۱۴۰۰ تا به حال، فیلم «رویای سهراب» در جشنواره‌های مختلف، از جمله در ۵ جشنواره معتبر جهانی به نمایش درآمده است.

چه شد که «رویای سهراب» در این مقطع اکران شد و رنگ پرده را دید؟

این یک اکران ناگهانی بود... همان‌طور که اشاره کردید، تولید فیلم از سال ۹۷ شروع شد و تا یک سال یعنی تا سال ۱۳۹۸ به طول انجامید و یک سال و نیم هم کارهای فنی انجام شد. این اواخر از طرف شورای صنفی نمایش اعلام کردند که فیلم را برای اکران بفرستید و ما هم بدون هیچ تبلیغی ناچار شدیم فیلم را اکران کنیم...

باتوجه به اینکه «رویای سهراب» یک فیلم شاعرانه است، از اکران‌هایی که در داخل کشور برایش در نظر گرفته شده، راضی هستید؟

نه... متأسفانه اکران عمومی فیلم راضی‌کننده نیست. علتش هم مشخص است. سال‌هاست که ذائقه مردم را به سمت فیلم‌های طنز

و سرگرم‌کننده و فیلم‌هایی که برای مردم بیشتر جنبه وقت‌گذرانی دارد، برده‌اند. از طرفی این فیلم، یک فیلم شاعرانه و قابل تعمق است که باید راجع به آن فکر کرد. از طرفی دیگر، با سینما دار طرف هستیم که او هم به دنبال پول خودش است. «رویای سهراب» در سالن‌های کمی اکران شده و نمایش عمومی آن ادامه دارد. من امیدوارم سالن‌های بیشتری را به فیلم ما اختصاص دهند، زیرا این فیلم به واسطه شهرت سهراب، برای مردم جذابیت دارد. در این مدت افراد مختلفی با من تماس گرفته‌اند و پرسیده‌اند که فیلم «رویای سهراب» در کدام سینماها اکران می‌شود. مردم منتظرند تا فیلم در یک سالن سینمای نزدیک به محل سکونتشان اکران شود تا برای دیدن آن به سینما بروند.

در شهرستان‌ها هم اکران دار بد؟

چند روز پیش نمایش فیلم در سمنان آغاز شد و مشهد هم اکران فیلم را شروع کرده است. همچنین فیلم به تازگی در کرمانشاه پرده رفته است و شهر آفتاب شیراز هم به زودی اکران «رویای سهراب» را آغاز می‌کند.

در کاشان چطور؟ اکران و بزه خواهید داشت؟

به احتمال زیاد اکران خواهیم داشت و ممکن است من هم برای نمایش عمومی فیلم در زادگاه سهراب، به کاشان بروم.

در یک هفته‌ای که از اکران فیلم می‌گذرد، باز خورده‌ها راجع به نوع نگاه فیلم به شخصیت سهراب چگونه بوده است؟

برخی از افرادی که فیلم را دیدند، در اینستاگرام به من پیام دادند که ما آنچه را انتظار داشتیم، دیدیم و از من تشکر کردند. من منتظر بودم که یکی هم انتقاد کند، اما هنوز با نقد و گلایه روبه‌رو نشده‌ام...

باز خورده‌ها اکران این فیلم در کشورهای خارجی چطور بود؟

باز خورده‌ها عالی بود. حتی به خاطر دارم که در مسکو، دونفر از نماینده‌های بخش سینمای آلمان و لسترلیاتفاض کردند که این فیلم را در سالن‌های سینمای خودشان نمایش دهند و قرار است هم‌زمان با ادامه اکران «رویای سهراب» در ایران، اقدامات اولیه برای نمایش فیلم در این دو کشور را انجام دهیم تا فیلم در آن کشورها هم روی پرده‌ها رود.

فیلم در اکران مسکو زبر نویس بود؟

بله، زیرنویس بود. البته ما علاوه بر مسکو در تاشکند، بخارا و سمرقند هم فیلم را نمایش دادیم که موفقیت‌آمیز بود. سال‌ها پر شده بود و استقبال از فیلمی نظیر بود.

در نهایت فکر می‌کنید این فیلم بتواند در ادامه نمایش عمومی با مخاطب خود ارتباطی برقرار کند؟

اگر فرصتی برای مردم ایجاد شود که به سالن‌ها بروند، فیلم موفق می‌شود، چون مردم دوست دارند فیلم‌های دیگری را هم ببینند. قرار نیست آنها همواره ببینند فیلم‌های کم‌دی یا مخاطب‌فیلم‌هایی باشند که از بدبختی‌های اجتماعی می‌گویند. مردم این راهم دوست دارند که فیلمی ببینند که لطافت و زیبایی‌شناسی دارد و عاشقانه است. امیدوارم که مردم در ادامه از اکران این فیلم حمایت کنند. تا ما بخواهیم به ارگان‌ها و نهادهای فرهنگی زبان و شعر و ادبیات و وزیر ارشاد و... نام‌نگاری کنیم، دیگر زمان اکران فیلم گذشته است! سینما فرهنگ که برای خود بنیاد سینمایی فارابی است، هنوز فیلم ما را که راجع به یک شاعر ملی است، اکران نکرده است. ما از مردم انتظار داریم که از فیلم حمایت کنند. من از ساخته شدن فیلم راضی